



KANDIDAT

316

PRØVE

JUS1001 1 Juridisk metode/rettskildelære

Emnekode	JUS1001
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	23.03.2021 08:00
Sluttid	23.03.2021 14:00
Sensurfrist	13.04.2021 21:59
PDF opprettet	23.03.2021 20:30

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon	Dokument
1	Oppgave	Langsvar
i	Vedlegg: HR-2020-2408-A	Dokument

1 Oppgave

EKSAMEN I JUS 1001 JURIDISK METODE VÅREN 2021

Domsanalyse: HR-2020-2408-A

1. Gjør kort rede for faktum og hovedproblemstillingen i saken
2. Forklar hvordan Høyesteretts flertall ved bruk av juridisk metode kom frem til konklusjonen
3. Hva gjorde at mindretallet kom frem til en annen konklusjon enn flertallet?
4. Gjør rede for hvilket tolkningsresultat flertallet kom frem til.

Ved sensuren vektes oppgavene 1, 3 og 4 med 2/15-deler hver. Oppgave 2 utgjør 3/5-deler av karakteren.

Skriv ditt svar her

Domsanalyse HR-2020-2408-A**1.1 Sakens faktum og hovedproblemstilling (oppgave 1)**

Dommen HR-2020-2408-A (Utlendingsrett) omhandler en asylsøker som oppga å komme fra Eritrea i sin asylsøknad til Norge, og som fikk avslag på denne. Hun begjærte senere om omgjøring av dette avslaget etter å fått utstedt eritreisk pass, noe som hadde gitt henne eritreisk statsborgerskap. Saken dreier seg om gyldigheten til vedtaket fra Utlendingsnemda, og om det foreligger en misbruksreservasjon. Den rettslige problemstillingen var hvorvidt "hjemland" må forstås som det landet der utlendingen har statsborgerskap. Det primære rettsgrunnlaget for å løse tvisten var utlendingsloven av 2008 § 28 første ledd litra a, da særlig forståelsen av begrepet "hjemland". Bestemmelsen er en kvalifikasjonsregel, som gir utlendinger på norsk jord mulighet til å anerkjennes som flyktning dersom vilkårene i § 28 første ledd litra a eller b er oppfylt.

1.2 Høyesteretts flertall (oppgave 2)

1.2.1 Innledende bemerkninger

I denne oppgaven skal jeg analyse dommen HR-2020-2408-A i et rettskildeperspektiv. Det vil først bli redegjort for flertallets argumentasjon i saken, deretter hva som gjorde at mindretallet kom frem til en annen konklusjon enn flertallet. Avslutningsvis vil det kort bli redegjort for hvilket tolkningsresultat flertallet kom til.

I den videre fremstillingen vil det tas utgangspunkt i hvilke slutninger Høyesterett trekker fra de enkelte rettskildefaktorene etter tolkning i snever forstand, og det vil bli tatt utgangspunkt i Eckhoffs relevansliste. Etter mitt syn er dette en mer oversiktlig måte å foreta en domsanalyse på, som bidrar til en mindre refererende gjennomgang av dommen. Det vil avslutningsvis bli redegjort for Høyesteretts tolkning i vid forstand, og den endelige rettsregelens anvendelse på faktum.

1.2.2 Rettsanvendelsesprosessen

Når rettsanvender skal besvare et rettsspørsmål er det vanlig at han benytter seg av rettsanvendelsesprosessen. Dette er en argumentasjonsprosess der siktemålet er å komme frem til en rettsregel, som kan brukes til å besvare det aktuelle rettsspørsmålet. Denne prosessen blir styrt av rettskildeprensippene, som fungerer som retningslinjer på veien mot den endelige rettsregel.

Rettskildeprensippene handler i korte trekk om å identifisere ulike rettskilder, trekke slutninger fra disse, og samordne disse til én rettsregel. Disse omtales gjerne

for *relevansprinsippet*, *slutningsprinsippet* og *vektprinsippet*.

Hovedregelen i rettsanvendelsesprosessen er at slutningene fra rettskildefaktorene skal samordnes til én rettsregel, noe som kan være problematisk om slutningene spriker eller fremstår som motstridende. I slike tilfeller er det vanlig å skille mellom rettskildefaktorenes *generelle* og *spesielle* vekt, og se hen til de omstendigheter som påvirker vekten til de ulike faktorene. Ved hjelp av

kollisjonsprinsippene vil rettsanvender komme frem til rettskildefaktorenes generelle vekt (Boe, 2010, side 404), og ved å ta hensyn til individuelle særtrekk ved hver faktor vil en komme frem til rettskildens spesielle vekt (Boe, 2010, side 217). Dette omtales gjerne for en harmonisering av rettskildene. Ved å ta hensyn til faktorenes generelle og spesielle vekt vil det bli lettere for rettsanvender å samordne sprikende slutninger til én rettsregel, som i neste steg kan benyttes til å besvare det aktuelle rettsspørsmålet.

1.2.3 Slutninger fra lovteksten

Lovteksten, derav Grunnlov, formell lov og forskrifter, er den mest tungtveiende rettskildefaktoren vi har i norsk rett (Boe, 2010, side 274). Dette har bakgrunn i respekten for folkestyret og for de myndigheter som har kompetanse til å gi regler for rettsundersåttene. En slutning fra lovtekst vil altså være et legitimt argument som kan benyttes i den rettslige argumentasjon. Om det finnes en lovbestemmelse som kan danne et rettsgrunnlag eller fungere som et tolkningsgrunnlag, vil rettsanvender ha plikt til å ta denne i betraktning (Aarli/Mæhle, 2018 side 60).

Flertallet velger innledningsvis å vise til utlendingsloven av 2008 § 28, og hva denne bestemmelsen er ment til å regulere. De avgrenser seg allerede i avsnitt 47 til å kun behandle bestemmelsens første ledd litra a.

Hovedregelen for tolkning av lovtekst er å se hva den alminnelige språklige forståelsen tilsier, da det er lovteksten som er mest tungtveiende i norsk rett. I henhold til Boes terminologi omtales dette som tolkning i snever forstand (Boe, 2010, side 370). Høyesterett foretar imidlertid ingen tolkning i snever forstand i den foreliggende sak, og går rett over på å tolke i vid forstand. Dette gjør de da det klart fremgår av § 28 første ledd litra a at bestemmelsen må leses i lys av flyktningkonvensjonen artikkel 1 A. Dette er et godt eksempel på lovens fragmentariske karakter, der rettsanvender må se hen til andre lover og

tekster for å forstå regelens endelige innhold. Her er det nærliggende å tenke seg at flertallet ikke så behovet for tolkning i snever forstand, selv om dette ikke eksplisitt uttales. De velger derfor å se hen til andre rettskildefaktorer.

1.2.4 Slutninger fra forarbeidene

Lovforarbeider, lovens etterarbeider og lovformål er viktige rettskilder i norsk rett. Viktige grunner for dette er respekten for folkestyret og lovgivningsteknikken i Norge. Lovtekster legger på sett og vis opp til å bli lest i lys av forarbeidene, da disse gir stoff til å tolke de enkelte ord og uttrykk i lovteksten (Boe, 2010, side 284). Lovforarbeidene er altså en viktig og hyppig brukt rettskilde for tolkning av lovbestemmelser i dette formål. De kan også si noe om de legislative hensyn og siktemålet den aktuelle loven skal fremme. Formålsforankringen har egenverdi, og kan bety mye for tolkningsvalget (Boe, 2010, side 296).

Da det klart fremgår av lovteksten at § 28 første ledd litra a må tolkes i lys av flyktningkonvensjonen artikkel 1 A, foreligger det intet tvil om at denne er et sentralt tolkningsmoment. Likevel viser flertallet til Ot.prp.nr.75 (2006-2007) og spesialmerknadene til § 28, for å understreke at bestemmelsen «skal ... tolkes i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 1 A, som er bindende for norske myndigheter», se avsnitt 48. Det virker her som om henvisningen til forarbeidene kun er for å poengtere flyktningkonvensjonens viktighet for tolknngen, og det gjennomføres naturlig nok ingen annen redegjørelse av forarbeidenes uttalelser. Flertallet ser det nå som utvilsomt «at utlendingsloven må tolkes i samsvar med denne konvensjonsbestemmelsen», se avsnitt 50.

1.2.5 Slutninger fra rettspraksis

Domstolene har ikke som hovedoppgave en rettsskapende virksomhet, men å løse konkrete rettstvister. Likevel har rettspraksis, og da særlig høyesterettspraksis, fått en rettsskapende virksomhet i norsk rett. Om det

er snakk om dom som flere dommer har innrettet seg etter, vil det være snakk om et prejudikat. Som øverste domstol i domstolhierarkiet kan prejudikatene sies å være bindene for andre rettsanvendere som skal besvare lignende rettsspørsmål, og en kan her velge å følge eller å fravike prejudikatet (Boe, 2010, side 306). Deres autoritet er lovfestet i Grunnloven § 88, og prinsippene om rettsikkerhet, forutberegnelighet og rettsenhet gir ytterligere legitimitet til høyesterettspraksis som rettskildefaktor. Den delen av dommen som er av relevans for den rettslige argumentasjon kalles for ratio decidendi, og er de uttalelsene som begrunner og er avgjørende for resultatet i en sak.

Flertallet viser her til to høyesterettsdommer, da de kunne se likhetstrekk mellom den foreliggende sak og disse to rettsavgjørelsene. I førstnevnte dom HR-2017-569-A ble det uttalt at utgangspunktet for tolkningen må være den naturlige språklige forståelsen av lovens ordlyd, lest i kontekst og i lys av konvensjonens formål, med henvisning til Rt. 2012 s. 494. Uttalelsen fra denne dom ble senere gjengitt i HR-2017-2078, noe som gir legitimitet til førstnevnte dom og styrker dens prejudikatsverdi.

Flertallet trekker slutningene fra begge dommene, og harmoniserer disse med hverandre. De kommer her til at lovens ordlyden ikke kan leses isolert, og at den derfor ikke kan stå «særlig sentralt» ved tolkningen. Basert på dette trekker de den slutning at loven må tolkes i lys av sammenhengen den forekommer i, og at traktatens formål må tillegges særlig vekt, se avsnitt 52. Da det klart fremgår av både lovtekst, forarbeider og rettspraksis at flyktningkonvensjonen må tillegges vekt ved tolkningen av utlendingloven § 28 første ledd litra a, er det her naturlig at flertallet ser hen til denne.

1.2.6 Slutningene fra flyktningkonvensjonen artikkel 1 A

Internasjonal rett som rettskildefaktor er relevant for norsk lovtolkning blant annet på grunn av presumsjonsprinsippet, som innebærer at norsk

rett så vidt mulig må være i samsvar med de internasjonale forpliktelsene som har Norge har til andre stater (Boe, 2010, side 334). Internasjonal rett er ikke opplistet som rettskildefaktor i Eckhoffs relevansliste. Etter Eckhoffs tid har imidlertid den norske rettskildelæren vært under sterk forandring som følge av internasjonaliseringen (Bergo, 2002, side 224-241), og det har i ettertid blitt bred enighet om at internasjonal rett er en legitim rettskildefaktor. Jeg velger å plassere internasjonal rett nederst i oppgaven, da det er omstridt hvor denne faktoren skal plasseres på relevanslisten. Dette betyr ikke at internasjonal rett er den rettskilden med lavest vekt i den foreliggende sak.

Da den foreliggende sak er det ingen tvil om at flyktningskonvensjonen artikkel 1 A skal er svært sentral ved tolkningen av utlendingsloven § 28 første ledd litra a. Flertallet viser til utdrag fra flyktningskonvensjonen gjennom hele deres argumentasjon, og gir ytterligere legitimitet til denne ved å underbygge med lovtekst, forarbeider og rettspraksis. Dette er i tråd med god juridisk metode, der rettsanvenderens syn og påstander alltid underbygges med supplerende rettskildefaktorer.

I avsnitt 49 viser flertallet til et utdrag fra konvensjonen som tilsvarer § 28 første ledd litra a. Her viser flertallet interesse i forståelsen av uttrykket "the country of his nationality", som de mener er avgjørende for hvordan en skal tolke "hjemland" etter utlendingsloven § 28 første ledd litra a. Her går flertallet rett til hovedregelen for tolkning av lov, og tolker begrepet «the country of his nationality» i snever forstand. Ut fra dette leder tanken hen til det land man er statsborger av, se avsnitt 54. Dette finner de dessuten støtte for i forarbeidene til utlendingsloven, der det uttales at en statsløst sitt vanlige bopelsland skal anses som vedkommende «hjemland», se avsnitt 55. Det virker her som om det er på grunn av uttalelsene i konvensjonen at forarbeidene er relevant å vise til, og forarbeidene opptrer derfor som støttemoment med generell vekt i forbindelse med tolkningen av lovbestemmelsen. Med bakgrunn i dette syn trekkes det den slutning at statsborgerskap som utgangspunkt er avgjørende ved fastsettelsen av utlendingens «hjemland», se avsnitt 56.

På den annen side benytter flyktningkonvensjonen artikkel 1 A begrepet «nationality» også på andre måter, og innholdet av «nasjonalitet» som forfølgelsesgrunn knytter seg ikke kun til det formelle begrepet «statsborgerskap», men til personens etnisitet. Her viser flertallet til juridisk litteratur for å underbygge påstanden, se avsnitt 57. Dette taler i utgangspunktet for at begrepet «nationality» ikke blir benyttet entydig, i kun én setting. Likevel mener flertallet at dette ikke endrer det utgangspunkt om at statsborgerskap er avgjørende ved fastleggelsen av referansestaten. Flertallet viser her til UNHCRs kommentarer til konvensjonens artikkel 1 A, som trekker i samme retning som flertallets synspunkt. Dette er en legitim rettskilde, da det følger av forarbeidene at UNHCRs anbefalinger skal «veie tungt ved norske myndigheters tolkning av flyktningkonvensjonen», se avsnitt 58. Dette trekker i retning av at et statsborgerskap er avgjørende for fastleggelsen av asylsøkerens "hjemland" i utlendingsloven § 28 første ledd litra a, og «the country of his nationality i flyktningkonvensjonen artikkel 1 A.

1.2.7 Flertallets redegjørelse av misbruksreservasjonen og UNEs lovtolkning

Flertallet som nevnt overfor lagt til grunn at statsvorgerskap er avgjørende for fastleggelsen av asylsøkerens "hjemland". Videre i avhandlingen blir det redegjort for om det foreligger en misbruksreservasjon, som kan tale for UNEs vedtak ble bygget på feil lovtolkning. Flertallet viser her kort til HR-2017-569-A, der det legges til grunn at flyktningkonvensjonen ikke er til hinder for at det kan innfortolkes en misbruksreservasjon, se avsnitt 63.

For å finne ut fra en misbruksreservasjon kan knyttes til, foretar flertallet i avsnitt 66 en presiserende tolkning av lovteksten, der flyktningkonvensjonen artikkel 1 og utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a oppstiller at det må foreligge en "velbegrunnet" frykt for

forfølgelse. Flertallet viser ikke til slutningene som kan trekkes fra lovens ordlyd, og går rett over til å tolke i vid forstand. Dette kan tyde på at flertallet ikke så på slutningene som relevante for videre tolkning, og at de derfor ønsket å se hen til andre rettskildefaktorer.

Det bemerkes av flertallet at en asylvurdering normalt innebærer to elementer, en sannsynliggjøring av identitet og en vurdering av beskyttelsesbehovet. Det vises her til utlendingsloven § 83 annet ledd og utlendingsforskriften §§ 17- 7, der det fremgår at utlendingen har plikt til å fremlegge korrekte opplysninger om egen identitet og dokumentasjon på dette så fremt mulig. Flertallet viser videre til Ot.prp.nr.75 (2006-2007) side 88 og legger til grunn at UNE ikke bare har ansvar for å ivareta et beskyttelsesbehov, men at det skal treffes riktige vedtak basert på korrekt informasjon, se avsnitt 68. Siktemålet til flertallet ved å bemerke seg dette, er å poengtere at det kan foreligge et misbruk av asylinstitusjonen om utlendingen oppgir feil informasjon om ens identitet eller beskyttelsesbehov. Flertallet går med dette over til å vurdere om det foreligger et faktisk misbruk.

I den foreliggende sak ser flertallet det som vanskelig å bevismessig fastslå hva som var utlendingens motiv for å søke statsborgerskap i Eritrea. Likvel innfortolkes det en misbruksreservasjon, der flertallet hevder at det kan påvises et sannsynlig motiv for utlendingen å søke statsborgerskap, slik at sannsynligheten til å få innvilget asyl øker, se avsnitt 69.

I UNEs egen vurdering av om statsborgerskapet er avgjørende for fastleggelsen av utlendingens "hjemland" i relasjon med utlendingsloven, uttales det at det foretas en sammensatt vurdering der det blant annet legges vekt på fødeland, hvor vedkommende har vokst opp, hvilket land vedkommende kommer fra, statsborgerskap, og hvilket land utlendingen kan returnere til. Videre i sin redegjørelse, kom UNE til at Eritrea ikke er klagerens rettmessige hjemland, da dette ikke ble tilstrekkelig

sannsynliggjort, se avsnitt 71. Høyesteretts flertall mener at UNEs vurdering og redegjørelse av vilkåret "hjemland", lest i sammenheng med det synspunktet om at statsborgerskapet bar preg av tilpasning og økt sannsynlighet om innvilget asyl, taler for at det foreligger et misbruk av asylinstituttet. Dette sammenfaller dessuten med deres syn om at "hjemland" i utlendingsloven § 28 første ledd litra a og flyktningkonvensjonens formål i misbrukstilfellene må tolkes innskrenkende, se avsnitt 73 og 74.

1.2.8 Mindretallets synspunkt (oppgave 3)

Høyesteretts mindretall er enige i at flyktningkonvensjonen artikkel 1 A og utlendingsloven § 28 første ledd litra a må forstås slik at det gjelder en misbruksreservasjon, se avsnitt 79. Mindretallet mener på sin side at UNEs redegjørelse og vurdering ikke taler for at det foreligger et misbrukstilfelle. Det påpekes her at UNEs har lag til grunn at utlendingens "hjemland" i lovens forstand må avgjøres ut fra en helhetlig vurdering der statsborgerskapet skal være ett element i vurderingen, se avsnitt 80. Ut fra dette legger mindretallet til grunn at et misbruksregel ikke kan være avgrenset til betydningen av "hjemland" og «the country of his nationality», men at den må bero på en bredere vurdering, se avsnitt 81.

Mindretallet påpeker dessuten at UNEs redegjørelse kun har sannsynliggjort hvorfor utlendingen ikke har oppholdt seg i Eritrea, og at vedkommende ikke var etreisk statsborger det ble søkte asyl, se avsnitt 82. Det fremgår altså ingen opplysninger eller vurderinger som taler for at det foreligger et forsøk på å misbruke asylinstituttet, slik som flertallet kom til. Mindretallet slutter seg med dette til at det ikke foreligger en direkte misbruksvurdering, og at det derfor er best å oppheve vedtaket som ugyldig, se avsnitt 82.

Det som var avgjørende for at mindretallet kom til en annen konklusjon

enn flertallet var altså forståelsen og slutningene som trekkes fra UNEs beslutning og vurdering. Høyesteretts flertall kom til at UNEs beslutning, lest i sammenheng med det synspunktet om at statsborgerskapet bar preg av tilpasning og økt sannsynlighet om innvilget asyl, taler for at det foreligger et misbruk av asylinstituttet. Mindretallet på sin side hevder at det ikke foreligger en direkte misbruksvurdering, og at en derfor ikke kan legge til grunn at et misbruk av asylinstituttet foreligger.

I norsk rett opereres det med noe som heter *uskyldspresumsjonen*. Dette er et grunnprinsipp som sikrer at et rettssubjekt anses som uskyldig inntil skyld er bevist etter loven, se Grunnloven § 98 annet ledd og menneskerettighetskonvensjonen 6 (2). Det er her viktig å påpeke at uskyldspresumsjonen i utgangspunktet kun gjelder i straffesaker. Likevel gir uskyldspresumsjonen rom for ettertanke i den juridiske argumentasjonen, og kan virke som retningslinje i et rettslig resonnement. Prinsippet går ut på å hindre at personer dømmes for handlinger som ikke er begått av en selv, og at uskyldige ikke skal lide unødig. Tvil om faktum skal altså komme tiltalte til gode. Overført til vår sak kan det virke som om mindretallets argumentasjon argumenterer med uskyldspresumsjonen i bakhodet, da en asylsøker ikke skal lide unødig for en handling som kun anses som *sannsynlig*. Mindretallet påpeker at det i den foreliggende sak er snakk om en vanskelig bevismessig vurdering, og at det ikke har blitt gjennomført en direkte misbruksvurdering av flertallet. En kortfattet redegjørelse fra flertallets hold der det konkluderes med at en sannsynlighetsovervekt er tilstrekkelig for å konstatere et misbruk av asylinstituttet, ser altså mindretallet seg altså uenig i. Dette er ikke et avgjørende moment som gjør at mindretallet kommer til en annen konklusjon enn flertallet, men er likevel verdt å poengtere.

1.2.8 Flertallets tolkning i vid forstand

Det jeg har redegjort for overfor er flertallets tolkning i snever forstand, der rettskildefaktorene tolkes hver for seg og løsrevet fra det endelige målet (Boe, 2010, side 193). I det siste steget i rettsanvendelsesprosessen

må rettsanvender se alle slutninger under én, og samordne disse til én rettsregel som kan benyttes på faktum. Det første harmoneringsprinsippet går altså ut på å samkjøre alle slutningene som rettsanvenderen har operert med i tolkningsprosessen. I den foreliggende sak trakk faktorslutningene stort sett i samme retning, og avveilingen av disse ble derfor ikke et stort problem for flertallet. Selv om vekten til konvensjoner som rettskilde er omdiskutert, er det på det rene at det var av releans for tolkningen av utlendingsloven § 28 første ledd litra a. Dette fremgikk både av lovtekst, forarbeider og rettspraksis, noe som er legitime og tungtveiende rettskilder i norsk rett.

Flertallet trakk slutninger fra lovtekst, forarbeider og rettspraksis, som alle trakk i retning av at utlendingsloven § 28 skulle tolkes i lys av flyktningkonvensjonen. Det avgjørende for tolkningen av bestemmelsen vil derfor bero på forståelsen og tolkningen av konvensjonen. Flertallet kom her til at de mest tungtveiende grunner taler for at statsborgerskapet som utgangspunkt skal være avgjørende ved fastleggelsen av utlendingens "hjemland". Da det var å anse som sannsynlig at søkeren hadde ervervet statsborgerskapet for å komme i asylposisjon, ble det derfor lagt til grunn at det forelå misbruk av asylinstutisjonen, og følgelig at UNEs vedtak opprettholdes.

1.2.9 Flertallets tolkningsresultat (oppgave 4)

Gjennom rettsanvendelsesprosessen kommer rettsanvender frem til den rettsregel han mener kan utledes av rettskildefaktorene. Den utledede rettsregel vil i prinsippet kunne gi uttrykk for fem ulike tolkningsresultater, og disse kan deles inn i to hovedtyper.

Tolkningsresultatene er gitt ulike navn basert på hvordan den endelige rettsregel står i forhold til lovteksten tolket i snever forstand. Det er vanlig å skille mellom tolkningsresultater der rettsanvender tolker loven på ordet, og der rettsanvender tolker på tvers av ordlyden (Boe, 2010, side). Presiserende og antitetisk tolkning er undergrupper av å tolke loven på ordet, og innskrenkende, analogisk og utvidende tolkning er undergrupper av å tolke på tvers av ordlyden.

Flertallet gir i HR-2020-2408-A en avklaring for anvendelsen av utlendningsloven § 28 første ledd litra b, og begrepet «the country of his nationality» i flyktningkonvensjonen artikkel 1 A. Bestemmelsens ordlyd «hjemland» ble her tolket presiserende slik at ens statsborgerskap som hovedregel skal legges til grunn ved fastleggingen av utlendingens "hjemland".

Når en rettsanvender tolker presiserende, tolker han loven på ordet. I slike tilfeller samsvarer slutningen med det som står i lovteksten, altså ved hjelp av en naturlig språklig forståelse. Å tolke loven på ordet er å regne som hovedregelen for all lovtolkning, og er følgelig det vanligste tolkningsresultatet. Dette har bakgrunn i at lovteksten er den tungtveiende rettskildefaktoren i norsk rett, og har blant annet legitimitet gjennom autoritetsbetraktninger, legalitetsprinsippet og rettssikkerhet.

1.2.10 Dissens

Dommen er avsagt med dissens, hvilket vil svekke prejudikatsverdien til dommen. Om det foreligger dissens betyr dette at én eller flere høyesterettsdommere er uenige med flertallets avgjørelse, noe som taler for at det foreligger tvil rundt den rettslige argumentasjonen i saken.

1.3 Referanser

Aarli/Mæhle, *Juridisk metode i et nøtteskall* (2018), Gyldendal Norsk Forlag.

E. Boe, *Innføring i juss, juridisk tenkning og rettskildelære 3. utgave* (2010), Universitetsforlaget.

J. Elden, *Uskyldspresumsjonen* (2016),
snl.no: <https://snl.no/uskyldspresumpsjonen>

K. Bergo, *Tekst og virkelighet i rettslæren* (2002), Cappelen Damm Akademisk.

